

Preglednica 3: Delež drevesnih vrst

Leto	Smreka	Jelka	O. igl.	Bukev	Javor	Brest	O. list.	Iglavci	Listavci
1908								84,5	15,5
1927		87,6						87,6	12,4
1935								86,2	13,8
1951	8,0	78,1						86,1	13,8
1960	17,6	66,2	–	9,6	4,4	83,8	16,2		
1970	20,5	61,6	–	11,1	4,7	1,5	0,6	82,1	17,9
1980	25,4	54,1	–	13,2	5,4	1,4	0,5	79,5	20,5

Ravnika I. 1983 in 1985. L. 1983 je nekaj škode napravil tudi veter, februarja I. 1985 pa je teden dni vladal močan mraz (do -20° C), ki je nekoliko poškodoval mlajše iglavcev, zlasti smreke.

Razmerje med iglavci in listavci se v obdobju pred 2. svetovno vojno ni bistveno spreminjalo, po 2. svetovni vojni pa delež iglavcev stalno pada oziroma se dviga delež listavcev. To je predvsem posledica neprestanega padanja deleža jelke v skupni masi v obdobju po koncu 2. svetovne vojne. V obdobju med obema vojnama se je delež jelke znižal s 87,5% skupne mase na okrog 80% (1927–1945) oziroma do I. 1980 na komaj 54,1%, tj. za dobrih 33%(!) v pol stoletja. Gotovo so k padanju deleža jelke največ prispevali način gospodarjenja in spremembe v okolju (onesnaževanje).

VIRI

1. Gospodarska knjiga revirja Ravnik (1909–1918)
2. Evidenca sečenj: 1928–1932 in 1934–1939
3. Opisi šumskega sestoja Ravnik, 1935 (gozdni fondi po odd. in odsekih)
4. Poročilo obravnave šumskega obrata Ravnik, po stanju 1. 1. 1935 (tekstni del)
5. Razne evidence sečenj (rokopisi na posameznih listih)
6. Gozdnogospodarski načrt gozdov uprave občine Logatec za obdobje 1958–1967
7. Gozdnogospodarski načrt GGE Ravnik, 1961–1970
8. Gozdnogospodarski načrt s priložo – Gozdnogojitvenim elaboratom na osnovi gozdnih tipov za revir Ravnik (V. Tregubov), Ljubljana, 1960
9. Gozdnogospodarski načrt GGE Ravnik, 1971–1980
10. Gozdnogospodarski načrt GGE Ravnik, 1981–1990
11. Logaško okrajno glavarstvo (Vojteh Ribnikar, Društvo učiteljev in šolskih prijateljev okraja Logaškega), Logatec, 1889

GDK: 923.4 (45 Tržaško, Padriče)

Gozdna zadruga v Padričah

Iztok WINKLER*

Slovenci smo vezani na Kras kot na nekaj, kar raste v nas od nekdaj. Gre za nekaj več kot za spomin, saj je to zemlja, ki nam je dajala kruh, ko so bile ceste do Trsta kolovozi, ko so bile naše vasi gnezda v zeleni tišini in ko je zima prihajala z burjo in lakoto. Ko so poletja ožgala ograde, ko so se ljudje borili s suho zemljo in se potem trudni ljubkovali z drobno grmičasto senco.

Te navezanosti se ne da razložiti, občuti se jo in vendar je pogubno živeti od samih čustev in jasnih spominskih slik. Kras je tu, kakršen je, kljub vsemu je lep, čeprav močno popackan. Ne smemo ga zapustiti in ker narava ne sliši besed, mora biti naš odnos do tega Krasa tudi konkreten, dejanski.

Vsaka ljubezen ovene, če je ne oplemenitijo dejanja.

Ace MERMOLJA

* Prof. dr. I. W., dipl. inž. gozd., Biotehniška fakulteta, VTOZD za gozdarstvo, 61000 Ljubljana, Večna pot 63, YU

Gozdno združništvo na Slovenskem nima močne tradicije. Znanih je le nekaj primerov organiziranja gozdnih zadrug v nekdanji Avstriji, poznejši poskusi pa so povezani z uresničevanjem zakona o agrarni reformi iz l. 1931. Večina jih je kmalu propadla. Šivic je pred vojno napisal, da je med kmečkimi gozdnimi posestniki malo zanimanja za gozdne zadruge, ker se ti bojijo, da bi posamezniki imeli korist na račun drugih. Pravi, da se zadržna misel ni obnesla niti pri agrarnih skupnostih, kjer so bili dani vsi pogoji za skupno oskrbovanje gozdov. Nasprotno, solastniki so večkrat zahtevali, naj se skupni gozdovi čimprej razdelijo. Tudi po osvoboditvi je bilo pravih gozdnih zadrug malo. Očitno je manjkal temeljni motiv za združevanje – interes lastnikov gozdov. Prisilno združevanje pa je imelo le kratkotrajne učinke.

Pričakovane spremembe pri organiziranju gospodarjenja z zasebnimi gozdovi pa spet oživljajo in spodbujajo zamisli o ustanavljanju gozdnih zadrug tudi v Sloveniji. Prav je, da se ob tem spomnimo na našo najstarejšo in bržčas trenutno tudi edino slovensko gozdno zadruge. Ta je v Padričah, v majhni kraški vasi med Bazovico in Trstom.

V Padričah se je narodna zavest začela prebujati hkrati s prebujanjem in krepitvijo narodnokulturne in politične zavesti. Preporodno gibanje je že ob koncu prejšnjega stoletja privedlo do organiziranega kulturnega delovanja, saj so v Padričah že l. 1875 ustanovili slovensko pevsko društvo Skala, ki je delovalo dobro desetletje, l. 1898 pa pevsko in bralno društvo Slovan, ki deluje še danes.

Ko je v začetku tega stoletja tržaška občina hotela zase vsa t. i. jusarska zemljišča, ki jih je vaška skupnost že stoletja obdelovala in jih izboljševala ter uživala njihove sadove, so se ljudje združili in l. 1907 ustanovili Zadruge upravičenih posestnikov. Za svojo zemljo pa so se morali pravdati in šele l. 1913 so Padričani tudi formalno postali lastniki skupnih površin. Del te zemlje so si razdelili, del skupne zemlje, ki je obsegala ves Padriški hrib ter nekatera druga zemljišča in ceste, pa je ostal nerazdeljen. Za upravljanje te zemlje so ustanovili Gozdno zadruge, ki je (tako

je še danes) imela 48 članov. Uradno je bila zadruge potrjena maja l. 1914 z legalizacijo statusa. Število članov se ne spreminja, članstvo prehaja z dedovanjem iz roda v rod.

Več kot osemdeset let Gozdna zadruge skrbeno upravlja skupno premoženje. Dejavnost se je doslej v glavnem omejevala na tradicionalno pridobivanje drv za potrebe članov, na čiščenje in vzdrževanje gmajne in gozda ter njegovo varstvo.

Imetja Gozdne zadruge in trdoživosti njenih članov niso mogli ogroziti niti fašistično nasilje niti nove politične in gospodarske razmere po osvoboditvi. V najtežjih razmerah je Gozdni zadruge uspelo ohraniti gozd; tako med vojno kot ob vseh številnih posegih v gozdni prostor v povojnih časih. Čez padriško ozemlje so danes speljali naftovod, daljnovod in ceste, v neposredni bližini pa raste velika Raziskovalna cona.

Tudi danes Gozdna zadruge skrbi predvsem za obnovo in vzdrževanje gozdov. Pravzaprav gre za široko akcijo premene borovih sestojev z naravnimi drevesnimi vrstami, zlasti s hrastom. Donosi iz teh gozdov, drva in nekaj tehničnega lesa, so skromni. Zdržniki uživajo skupne gozdove po idealnih deležih. Površine, na katerih načrtujejo vzdrževalna dela in premene, vsako leto razdelijo glede na število vsakoletnih interesentov med člane in nato z žrebanjem določijo pravico uživanja. Vsak zainteresirani član ima na svojem delu pravico do dela in donosa. Vendar zdržniki večinoma ne delajo sami, zaposlili so dva delavca, ki to delo opravita kakovostno in ceneje. Na voljo imajo tudi zadržno mehanizacijo, med drugim stroj za izdelavo sekancev. Zadruge pri tem ne išče komercialnih koristi, nekaj jih ustvarijo s storitvami, ki jih njena delavca opravljata v drugih delih tržaške občine in okoliških občinah. Člani zadruge imajo torej ugodnosti pri storitvah, sicer pa si dobička ne delijo oziroma ga ne izkazujejo. Pomemben del gojitvenih del (saditev) opravi tudi šolska mladina na vsakoletnih akcijah pogozdovanja Padriškega hriba. Država jim pri tem pomaga s sadikami oziroma semenom, primakne pa tudi nekaj denarja za vzdrževanje cest.

Zadruge upravlja vsi člani, ki se vsako

leto zberejo na občnem zboru, med letom pa za njeno delo skrbi devetčlanski odbor, nad njim pa bdi tudi tričlanski odbor. Člani odbora opravljajo vsa dela zastoj, za čisto komercialna opravila (npr. posli v zvezi s prodajo lesa) pa član zadruga, ki to opravi, prejme določen odstotek realizirane cene. Seveda pa vsi člani zadruga niso aktivni, morda dobra polovica. Tudi sicer pravijo, da uspešna zadruga ne sme imeti preveč članov, ker je hotenja velikega števila članov težko usklajevati.

Zadruga zastopa interese svojih članov tudi pri vseh posegih v gozdni prostor, zlasti pri odkupih in razlastitvah. Pokazalo se je, da je skupno nastopanje učinkovito in da skupaj dosežejo ugodnejše pogoje.

Gozdovi v Padričah imajo pomembno turistično in rekreacijsko vlogo. Tega se v zadrugi zavedajo in odločili so se, da del gozda (okoli 34 ha), uredij kot naravni park. V njem bodo uresničevali več splošnokoristnih vlog: vzgojno, izobraževalno in rekreativno. Med drugim bodo na določenih mestih v ograjene površine naselili tipično divjad, tako da si bo vsak obiskovalec lahko ogledal živali v prosti naravi. Srečna okoliščina je, da gradijo ob spodnjem robu tega gozda avtomobilsko cesto, ki bo imela prav tu počivališče, na katerem so že zgradili skromen gostinski objekt, v načrtu pa imajo ureditev celotne servisne postaje. Pri zasnovi ureditve tega gozda je sodeloval tudi naš Inštitut za gozdno in lesno gospodarstvo.

Širše družbeno poslanstvo Gozdna zadruga uresničuje tudi s skrbjo za zagotavljanje pogojev za delo kulturnega in športnega društva v vasi ter za vaško cerkev.

Dosedanja dejavnost Gozdne zadruga v Padričah je zgleden primer, kako je mogoče vcepiti vaški skupnosti zadržno zavest in obvarovati vaško imetje ter se pri tem prilagajati spreminjajočim se razmeram.

Zato ni naključje, da vidi Gozdna zadruga eno izmed svojih perspektiv tudi v krepitvi izrabe splošnokoristnih vlog. Dejavno se bori proti kraškim rezervatom in podobnim pobudam, ki si prizadevajo pasivno zaščito Krasa. Sama pa daje konkretne predloge in z dejavnostmi zgled, kako ovrednotiti in aktivno zavarovati gozdno bogastvo ter pri tem upoštevati ekološke, rekreacijske, vzgojnoizobraževalne in tudi gospodarske potrebe lokalne in širše skupnosti. S takim pristopom se padriški gozdni zadrugi odpirajo velike možnosti nadaljnjega razvoja in uspeha.

VIRI

1. Gozdna zadruga Padriče – včeraj – danes – jutri, Padriče 1983
2. Winkler, I., Nastanek in razvoj kmečke gozdne posesti v Sloveniji, Zbornik gozdarstva in lesarstva, 33 (1989)
3. Pogovor s Karlom GRGIČEM in Stojanom ŽAGARJEM, predsednikom in blagajnikom Gozdne zadruga v Padričah, 15. 2. 1990.

Legra Padrič in Padriškega hriba

